

ἡ κοινωνικὴ συμπαράστασις τῶν μεταναστῶν

(προτάσεις τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν
εἰς τὸ σεμινάριον Μαδρίτης, 1964)

Χρονολογούμενον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, τὸ φαινόμενον τῆς μεταναστεύσεως εὐρίσκεται, ὡς καὶ ὁ κόσμος, ἐν διαρκεῖ ἐξελίξει. Ἡ σημειωθεῖσα τελευταίως ἐξελίξις χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι δίδεται ὀλοκλήρως μεγαλύτερα προσοχὴ ὄχι μόνον εἰς τὰ οικονομικὰ καὶ ἄλλα συμφέροντα τῶν χωρῶν ὑποδοχῆς καὶ ἐκκινήσεως, ἀλλ' ἐπίσης καὶ κυρίως εἰς τὰ συμφέροντα τῶν μεταναστῶν, τῶν οἰκογενειῶν των καὶ τῶν κοινοτήτων προελεύσεως καὶ ὑποδοχῆς.

Ἡ ἐσχάτως σημειωθεῖσα ἀντιστροφή πρὸς τὴν Εὐρώπην τοῦ ἀπὸ αἰῶνων μεταναστευτικοῦ ρεύματος δημιουργεῖ νέας καὶ εὐρείας προοπτικὰς. Ἡ μετανάστευσις καθίσταται αὐθόρμητος κίνησις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον προσωρινή, ἢ δὲ ἐλξίς τῆς Εὐρώπης ἐκτείνεται συνεχῶς εἰς πλέον ἀπομακρυσμένας ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴν ἡπειρὸν χώρας. Ἡ κίνησις αὕτη ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν καὶ μέσον τῆς οικονομικῆς ἀνάδοδος τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς ἀναπτύξεως ἢ ὅποια παρατηρεῖται σήμερον εἰς τὸν κόσμον, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ συμβολὴ τῶν μεταναστῶν εἰς τὴν συνεχῆ ἄνοδον τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου τῆς Εὐρώπης, ὡς καὶ τὰ κοινωνικὰ καὶ ἐπαγγελματικὰ πλεονεκτήματα τὰ ὅποια προκύπτουν διὰ τὰς χώρας καὶ τὰς περιοχὰς προελεύσεως, ἐκ τῆς ἐπιστροφῆς οἰκαδε μέρους τοῦλάχιστον τῶν μεταναστῶν. Ἐπὶ πλέον, αἱ τοιαῦται εἰς ἀνθρώπινον ὕλικὸν ἀνταλλαγὰι μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ὡς καὶ μεταξὺ Εὐρώπης καὶ ἐτέρων ἡπείρων, ὀδηγοῦν βραδέως μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς εἰς μίαν ἐνδοευρωπαϊκὴν καὶ μελλοντικῶς διηπειρωτικὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτιστικὴν ἑνοποίησιν διὰ τῆς ἀμοιβαίας συγχωνεύσεως τῶν μεταναστῶν καὶ τῶν κοινοτήτων ὑποδοχῆς, ὡς καὶ τῶν ἐπαναπατριζομένων μεταναστῶν οἱ ὅποιοι ἔχουν υἰοθετησεί ὀρισμένας ἀξίας τῶν χωρῶν ὑποδοχῆς καὶ τῶν κοινοτήτων προελεύσεως.

Ἐν ὄψει τῆς τοιαύτης ἐξελίξεως καὶ τῶν μελλοντικῶν ἐπιπτώσεών της προκύπτουν τὰ ἐξῆς θέματα: — ἀνάλυσις τῶν διαρθρώσεων καὶ τοῦ περιεχομένου τῶν προγραμμάτων κοινωνικῆς προνοίας διὰ τοὺς μετανάστες, ὡς καὶ τῶν νέων ἀπαιτήσεων αἱ ὅποια προκύπτουν ἐκ τῶν νέων συνθηκῶν μεταναστεύσεως, — μελέτη τῆς ἐκπαίδευσως, εἰδικεύσεως καὶ τῶν ὄρων ἐργασίας οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ ἐξασφαλισθοῦν, ὥστε τὸ προσωπικόν, ἐξειδικευμένον ἢ μὴ, νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ καταρτίσῃ καὶ ἐφαρμόσῃ νέα προγράμματα κοινωνικῆς ἐντάξεως τῶν μεταναστῶν.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο θέμα, τὸ ὅποιον συνεζητήθη εὐρύτατα εἰς διεθνή σεμινάρια, ὠδήγησεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι κοινωνικὴ ἐνταξις δὲν σημαίνει κατ' ἀνάγκην ἀφομοίωσιν ἢ μόνιμον ἐγκατάστασιν. Ὁσάκις ἡ μετανάστευσις θεωρεῖται προσωρινή ἀπὸ τὴν ἐνδιαφερομένην χώραν, ἡ κοινωνικὴ ἐνταξις εἶναι ἐξ ἴσου ἀπαραίτητος διὰ τοὺς μετανάστες καὶ τὰς κοινότητας προελεύσεώς των, ὡς καὶ διὰ τὰς κοινότητας ὑποδοχῆς καὶ εἰς τὰ τρία στάδια: τῆς ἀναχωρήσεως τῶν μεταναστῶν ἐκ τῆς χώρας των, τῆς παραμονῆς εἰς τὸ ἐξωτερικόν καὶ τῆς ἐπανόδου των.

Έν τούτοις, οί έθνικοί, διμερείς ή πολυμερείς κανονισμοί, οί όποιοι ύπαγορεύονται από οικονομικούς παράγοντας, δέν στηρίζονται πάντοτε επί βάσεων αί όποιαί εύνοούν την λήφιν μέτρον κοινωνικής προνοίας ύπέρ τών μεταναστών και την προώθησιν τής κοινωνικής των έντάξεως. Κατά την γνώμην τινών, ή κοινωνική ένταξις παρακώλυεται, άκριβώς εις τό στάδιον τής εφαρμογής, ύπό τών άνωτέρω κανονισμών. Έν πάση περιπτώσει, είναι επιθυμητόν, όσάκις καταρτίζονται τοιούτοι κανονισμοί, νά ζητηται ή γνωμοδότησις τών οικείων όργανώσεων κοινωνικής προνοίας, δημοσίων ή ιδιωτικών, έθνικών ή διεθνών, όστε νά διευκολύνεται ή κοινωνική ένταξις, νά προστιθεται δέ εις τά κείμενα τά όποία επισυνάπτονται εις τās διμερείς ή πολυμερείς συμβάσεις διατάξεις προβλέπουσαι στενήν λειτουργικήν σχέσιν τών όργανώσεων προνοίας μετ' τών λαμβανόμενων μέτρον διά την εφαρμογήν τών έν λόγω κανονισμών.

Μεταξύ τών διατάξεων τών έν λόγω παραρτημάτων δέον νά περιλαμβάνονται ή ισότης τών δικαιωμάτων τών εργατικών ενώσεων, τό δικαίωμα τών μεταναστών νά προσκαλούν τās οικογενείας των, ός και μέτρα άποβλέποντα εις τήν κατοχύρωσιν του δικαίωματος τούτου. Εις τά παραρτήματα ταύτα δέν επίσης νά προβλέπεται ή μετακίνησις τών μεμονωμένων άνηλικών άμφοτέρων τών φύλων. Έπίσης ή ύπό τών τοπικών ή όμοσπονδιακών κυβερνήσεων εφαρμογή συμβάσεων, συναπτομένων ύπό τών κεντρικών ή όμοσπονδίων κυβερνήσεων, όστε όλοι οι μετανάσται νά τυγχάνουν τής αΐτης μεταχειρίσεως.

Η βελτίωσις τών έθνικών, διμερών ή πολυμερών κανονισμών είναι τοσοϋτον μάλλον άναγκαία καθ' όσον εφαρμόζονται όυτοι όλονέν ευρύτερον, όχι μόνον επί μεταναστών κινουμένων εκ μιάς χώρας εις άλλην έντός του πλαισίου ενός όργανωμένου σχήματος μεταναστεύσεως, άλλ' επίσης επί όλονέν μεγαλύτερου άριθμού προσώπων τά όποία δέν διέρχονται διά τών κρατικών όργανώσεων. Έξ άλλου, δέον νά προβλεφθούν κατάλληλοι διατάξεις διά τούς μετανάστας εκ μη ευρωπαϊκών χωρών, ός εκείναι αί όποιαί προσετέθησαν εις τινας συμβάσεις σχετικές πρός την επαγγελματικήν εκπαίδευσιν άφρικανών μεταναστών, με την προοπτικήν έν συνεχεία επανόδου αυτών εις την πατρίδα.

παροχή πληροφοριών εις τās χώρας προελεύσεως

Λαμβανόμενου ύπ' όσιν του κινδύνου, ός και τής παρούσης εκτάσεως τής αύθρομήτου παλιννοστήσεως, πληροφορία δέν πρέπει νά παρέχονται μόνον εις τούς ύποψηφίους οί όποιοί άπεράσισαν ήδη νά παλιννοστήσουν, άλλά νά είναι αύται προσिताί και εις άτομα, οικογενείας και πληθυσμούς οί όποιοί πιθανός ενδιφέρονται διά την παλιννόστησιν. Τό περιεχόμενον τών πληροφοριών πρέπει νά είναι ρεα-

λιστικόν, όχι μόνον άντικειμενικός άλλά επίσης και ύποκειμενικός, δεδομένου ότι οί ύποψηφιοί μετανάσται τείνουν νά υπερβάλλουν τά πλεονεκτήματα και νά ύποτιμούν τά μειονεκτήματα τής παλιννοστήσεως και νά συγκρίνουν επί παραδείγματι τά μεγάλα μικτά ήμερομίσθια τά όποία προσφέρονται εις τās χώρας εισδοχής με τό μικρόν κόστος συντηρήσεως και τούς καθαρούς μισθούς τής πατρίδος των. Διά νά είναι πλήρη τά στοιχεία, πρέπει νά γίνη άκριβρις μεταξύ τής έννοίας τών άκαθαρίστων και καθαρών μισθών, ός και του κόστους τής συντηρήσεως εις τās χώρας ύποδοχής και προελεύσεως' επίσης, αί πληροφορίαί νά μη περιορίζονται εις τόν καθαρώς οικονομικόν τομέα, όυτε νά λαμβάνουν την μορφήν προπαγάνδας ύπέρ τής μεταναστεύσεως. Ένίοτε μάλιστα νά τείνουν νά περιορίσουν την μετανάστευσιν τών τάξεων τών εργατών εκείνων διά τούς όποιους ή προσαρμογή εις τās έν τω έξωτερικώ επικρατούσας συνθήκας και ή άναπροσρμογή κατά την επιστροφήν των ένδεχομένων δημιουργεί κοινωνικά ή και κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα: π.χ. εφήβων, ειδικευμένων εργατών, κτλ. Αί πληροφορίαί αύται θεωρούνται άπαραίτητοι, ειδικότερον διά την προετοιμασίαν τών μεταναστών οί όποιοί δέν διέρχονται διά μιάς επισήμου όργανώσεως μεταναστεύσεως.

Αί άρμόδιαί διά τήν παροχήν τοιούτων γενικών πληροφοριών όργανώσεις είτε έχουν θεσπισθή διά νόμου ή είναι έθελοντικά. Ένδέχεται νά είναι ειδικά ή και μή. Η κατάλληλος κατανομή τών σχετικών καθηκόντων είναι εις τινας χώρας πλήρως εφικτή, άν ληφθ ή ύπ' όσιν ιδιαίτερος ότι, όσάκις πρόκειται περί πληροφοριών κοινωνικής φύσεως, οι μετανάσται τρέφουν ένίοτε μεγαλύτεραν εμπιστοσύνην εις τās ιδιωτικάς όργανώσεις, καθ' όσον αύται άπολαμβάνουν όρισμένης ανεξαρτησίας. Μεταξύ τών όργανώσεων τούτων δέον νά περιληφθούν αί εργατικά ενώσεις, τών όποιών ο ρόλος πρέπει νά είναι σημαντικότερος όσον άφορ ή εις την κοινωνικήν ένταξιν τών μεταναστών.

Έξ άλλου, αί υπηρεσιαί παροχής πληροφοριών δέον νά άποκεντρωθούν. Δεδομένου ότι οι ύποψηφιοί μετανάσται πολλάκις παραμελοϋν πράγματι την άναζητήσιν πληροφοριών, πρέπει αι υπηρεσιαί νά αναλαμβάνουν την πληροφοριοδότησιν των. Εις όλας τās ζώνας άναχωρήσεως πρέπει νά ύπάρχουν κοινοτικά ή νομαρχιακά έπιτροπαί πληροφοριών, ός και έθελονταί σύμβουλοι επί τής μεταναστεύσεως. Ουτοι, καθώς και τά μέλη τών έπιτροπών, δέον νά έχουν ακολουθήσει πρόγραμμα ταχυρρήτου εκπαίδεϋσεως, νά έχουν εις τήν διάθεσιν των ένημερωμένα στοιχεία και νά ενεργούν συντονισμένως, όστε νά άποφεύγεται ή παροχή άντιφατικών πληροφοριών.

Πρός τόν σκοπόν έξασφαλίσεως, επί διεθνούς επιπέδου, τής συγκεντρώσεως και συστηματικής παροχής πληροφοριών, παντός είδους, ένδεχομένως χρησίμων εις τούς μετανάστας, θά ήτο δυνατόν, έντός

τῆς Διεθνoῦς Ὅργανώσεως Ἐργασίας ἢ ἐντὸς διεθνoῦς μὴ κρατικῆς ὀργανώσεως, νὰ ἐνταχθῆ Κέντρον, τοῦ ὁποῖου τὸ ἔργον θὰ εἶναι ἡ συγκέντρωσις τῶν πληροφοριῶν τούτων. Ὅτω ἡ ἀνταλλαγὴ πληροφοριῶν θὰ προσέφερε πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὰς μὴ εὐρωπαϊκὰς χώρας μεταναστεύσεως, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐλάχιστα ἐφοδιασμένα διὰ τοιούτων πηγῶν.

Αἱ χρησιμοποιοησόμεναι μέθοδοι διὰ τὴν παροχὴν γενικῶν πληροφοριῶν ἐπὶ ἔθνικῷ ἐπιπέδῳ πρέπει νὰ εἶναι αἱ μέθοδοι μαζικῆς ἐπικοινωνίας, ἐπὶ τοπικοῦ δὲ ἐπιπέδου αἱ μέθοδοι τῆς λαϊκῆς ἐπιμορφώσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν ἐνηλίκων (μέθοδοι δράσεως). Αἱ ἐν λόγῳ μέθοδοι πρέπει ἐπίσης, διὰ τῶν ἀναγκαίων ἐπαφῶν, νὰ ἐκμεταλλεῦνται πλήρως τὴν πείραν τῶν μεταναστῶν, ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖ σημαντικὴν πηγὴν πληροφοριῶν. Εἰς διεθνή σεμινάρια ἐτοσίγησιν ἢ ἀνάγκη ὅπως τὰ σχολεῖα στοιχειώδους καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως ἀρξίσουν τὴν προετοιμασίαν τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν κοινωνικῶν συνεπειῶν τῆς ἐκβιομηχανίσεως, εἴτε αὐτὴ συντελεῖται διὰ μετακινήσεως πληθυσμῶν, εἴτε δι' ἐγκαταστάσεως βιομηχανιῶν εἰς ἀγροτικὰς περιοχάς.

Ἡ ἀποτελεσματικὴ παροχὴ γενικῶν πληροφοριῶν ἐνθαρρύνει τοὺς πιθανοὺς ὑποηφίους διὰ μετανάστευσιν ὅπως ζητήσουν περαιτέρω συμπληρωματικὰς πληροφορίας. Αὗται δέον νὰ δίδωνται ἀτομικῶς, νὰ λαμβάνουν δὲ ὅτ' ὄντιν καὶ τὴν οἰκογένειαν τοῦ μετανάστου καὶ εἰδικώτερον τὴν προοπτικὴν τῆς μελλοντικῆς συναντήσεως τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας, ἢ τὰ τυχόν ἐμπόδια, τὰς συνεπείας αὐτῶν ὁρους τοῦ προσωρινοῦ ἀποχωρισμοῦ, ἐν ὅψει τῆς ἐπανόδου τοῦ μετανάστου εἰς τὴν πατρίδα του καὶ τῶν διαφορῶν διαβιώσεως εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία.

Ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις δέον νὰ περιλαμβάνῃ κυρίως τὴν γενικὴν καθοδήγησιν τῶν μεταναστῶν χάριν τῆς προσαρμογῆς των εἰς τοὺς ὁρους πειθαρχίας καὶ τὰς λοιπὰς ἀπαιτήσεις τῆς βιομηχανικῆς ἐργασίας, ἐπίσης δὲ νὰ προβλέπῃ βασικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ στοιχειώδεις γνώσεις τῆς ξένης γλώσσης.

Ἡ τοιαύτη ἐκπαίδευσις θὰ εἶδει νὰ συμπληροῦται, ἰδίᾳ ἐν τῇ χώρᾳ ὑποδοχῆς, διὰ τῆς συστηματικῆς εἰσαγωγῆς τοῦ μετανάστου εἰς τὴν νέαν του ἐργασίαν, μάλιστα δὲ διὰ τῆς συνεχίσεως τῆς βασικῆς ἐκπαίδευσῆς εἰς εἰδικὰ κέντρα, εἰς τὰ ὁποῖα νὰ συνεχίζεται ἡ διδασκαλία τῆς γλώσσης, κατὰ προτίμησιν διὰ τῆς χρήσεως τῶν ἐνεργῶν ὀπτικοακουστικῶν μεθόδων, αἱ ὁποῖαι ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των προσελκύουν περισσότερο τὸν μετανάστην. Ἐπίσης, ἡ γεωγραφικὴ διασπορὰ τῶν ἐνδιαφερομένων δέον νὰ ληφθῆ ὅτ' ὄντιν μὲ τὸν σκοπὸν πολλαπλασιασμοῦ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν μαθημάτων γλώσσης. Ἡ ἀποδοτικότης τῶν μαθημάτων αὐτῶν θὰ ἦτο μεγαλύτερα, ἐὰν συνεδυάζοντο μὲ τὴν μύσιν τῶν μεταναστῶν εἰς τὴν σύγχρονον ζωὴν, παρῆχοντο δὲ συγχρόνως καὶ αἱ εὐκαιρίαι εἰς τοὺς μετανάστας καὶ τὸν ἐγγχώριον πληθυσμὸν ὅπως γνωρισθοῦν μεταξύ των.

ἡ προετοιμασία εἰς τὰς κοινότητας ὑποδοχῆς

Ἡ κτηθεῖσα πείρα ἐκ τῶν ἐνδοευρωπαϊκῶν μετακινήσεων, ἐπὶ δὲ περισσότερο ἐκ τῶν μεταναστεύσεων τῶν προερχομένων ἐκ χωρῶν μὴ εὐρωπαϊκῶν, δεικνύει ὅτι ἡ προετοιμασία τοῦ λαοῦ τῆς χώρας ὑποδοχῆς μεταναστῶν εἶναι ἐξ ἴσου σημαντικὴ, ὡς καὶ ἡ προετοιμασία τῶν μεταναστῶν καὶ τῶν κοινοτήτων προελεύσεως αὐτῶν. Εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητον ἡ προετοιμασία αὐτῆς τῶν μελῶν τῆς κοινότητος ὑποδοχῆς νὰ συνεχισθῆ ἐπὶ βραχύτερον ἢ μακρότερον χρόνον μετὰ τὴν ἄφιξιν τῶν μεταναστῶν.

Θὰ ἦτο χρήσιμον νὰ γίνῃ μίᾳ γενικῇ διάρκεισι μεταξὺ δύο στοιχείων τοῦ περιβάλλοντος εἰς τὸ ὁποῖον θὰ εἰσέλθουν οἱ μετανάσται ἐν τῇ χώρᾳ ὑποδοχῆς: τοῦ λαοῦ τῆς χώρας γενικῶς καὶ τῶν βασικῶν κοινοτήτων ἢ τῶν φυσικῶν ὁμάδων. Εἰς τὴν τελευταίαν περικτῶσιν θὰ ἦτο ἐνδεχομένως ἀποτελεσματικὸν νὰ ἐφαρμοσθῶν μέθοδοι ἀνάλογοι πρὸς ἐκείνας αἱ ὁποῖαι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν ἐνημέρωσιν τῶν κυριωτέρων κοινοτήτων ἐν τῇ χώρᾳ προελεύσεως. Αἱ ἐνορία ἢ οἱ δήμοι, αἱ ἐθνικαὶ κοινότητες, οἱ οἰκισμοί, αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις, κτλ. δέον νὰ υἱοθετήσουν θετικὴν στάσιν φιλόφρονος ὑποδοχῆς. Ὁρισμένα ψυχολογικὰ ἐπιδημιολογικὰ μελέται θὰ ἦσαν ἀπαραίτητοι διὰ νὰ ὑπάρξῃ μεγαλύτερα οἰκείωσις μὲ τὴν διαδικασίαν ὑποδοχῆς.

Ἐν τῷ μεταξύ εἶναι σχεδὸν βέβαιον ὅτι τὰ προγράμματα ἐκπαιδεύσεως τῶν ἐνηλίκων, ὡς καὶ ἡ ὀρθὴ ἐνημέρωσις ἐκείνων τῶν ὁποίων ἔργον θὰ εἶναι ἡ διαμόρφωσις τῆς κοινῆς γνώμης, θὰ ἔχουν ἐνδεμῆ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς στάσεως τῶν γηγενῶν ἐναντι τῶν μεταναστῶν καὶ τὰν ἀνάπαλιν. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν δοκιμαστικῶν πειραμάτων τὰ ὁποῖα ἐγένοντο εἰς τὸν τομῆα αὐτὸν εἶναι ἐνθαρρυντικὰ.

Ἐν τούτοις, αἱ βασικαὶ κοινότητες ἐντόνως ἐπιηρεάζονται ὑπὸ τῆς εὐρύτερας πέριξ αὐτῶν κοινωνίας, ὅστε τὰ ἐπὶ ἔθνικῷ ἐπιπέδῳ λαμβανόμενα μέτρα ἐνδεχομένως ἤθελον ἐνοήσῃ ἢ ἀντιστρατεῖθῃ εἰς τὰς καταβαλλομένας ἐπὶ τοῦ κοινοτικοῦ ἐπιπέδῳ προσπάθειαι. Ὅθεν, θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ ὑπάρχῃ ἡ δυνατότης χρησιμοποιοῦσεως ὅλων τῶν διαθέσιμων μέσων ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ κοινοῦ καὶ μεθ' ὅλων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι εἶναι εἰς θέσιν νὰ διαμορφώσουν τὴν κοινὴν γνώμην (στελέχη τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων, ἐργοῦδοι, κληῖρος, δημοσιογράφοι, κτλ.). Ἐξορμησίαι διαφορτίσεως ἀναλαμβάνονται πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἄφιξιν τῶν μεταναστῶν, ὡς καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς των ἐν τῇ χώρᾳ ὑποδοχῆς, θὰ ἦδυναντο νὰ ἐξουδετερώσουν τὰς διαμορφώσεως προκαταλήψεις, νὰ προλάβουν τὴν δημιουργίαν νέων καὶ νὰ θεμελιώσουν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ τὴν ἀρχὴν τῆς ἰσότητος εἰς τὴν μεταχειρίσιν τῶν μεταναστῶν καὶ τοῦ ἐγγχώριου πληθυσμοῦ. Τοιοῦτοτρόπως, θὰ ἦτο ἐνδεχομένως δυνατὴ ἡ ἀποφυγὴ τοῦ

συναισθήματος κοινωνικῆς, οὕτως εἶπεῖν, δυσπεψίας, τὸ ὅποιον δημιουργεῖται εἰς μίαν κοινωνίαν ἐκ τῆς παρουσίας μεγάλου ἀριθμοῦ ξένων ἐργατῶν. Ἐάν τὸ αἶσθημα τοῦτο ἤδη ὑπάρχῃ, λόγφ ἑλλείψεως παρασκευῆς τοῦ ἐγχωρίου πληθυσμοῦ, εἶναι δυνατόν νὰ ληφθοῦν τὰ προσήκοντα μέτρα, ὥστε νὰ μετριασθοῦν αἱ ἐξ αὐτοῦ ἀρνητικαὶ συνέπειαι.

Τὰ ἐν λόγφ μέτρα δυνατόν νὰ εἶναι τὰ ἑξῆς:
 (α) ἡ στάσις τοῦ τύπου, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ θεωρήσῃ ὡς καθήκον νὰ μὴ ἀσχολῆται κατὰ τρόπον ἐντυπωσιακὸν μὲ τὰ ἐπεισόδια τὰ ὁποῖα δημιουργοῦνται ὑπὸ τῶν μεταναστῶν, ἢ νὰ δημοσιεῖν ἐπεισόδια εἰς τὰ ὁποῖα οἱ μετανάσται παρουσιάζονται ὡς θύματα (π.χ. ἐκμετάλλευσίς ἐκ μέρους ἐργοδοτῶν τινων, κτλ.),
 (β) ἡ συγκρότησις μικτῶν ομάδων ἢ ἐπιτροπῶν διὰ τὴν διοργανώσιν ἀγωνιστικῶν ἀθλοπαιδιῶν καὶ ἄλλων ἐκδηλώσεων μεταξὺ ἐγχωρίων ομάδων καὶ ομάδων μεταναστῶν, δημοσίων συναντήσεων ἀμφοτέρων τῶν ομάδων καὶ ἄλλων δραστηριοτήτων αἱ ὁποῖαι φέρουν εἰς ἐπαφὴν μετανάστας καὶ ἐγχωρίους,
 (γ) ἡ διδασκαλία εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰ σχολικὰ ἐγχειρίδια, ὡς καὶ τὰ περιοδικὰ τὰ προοριζόμενα διὰ τὴν νεολαίαν, δὲν πρέπει πλεόν νὰ στηρίζεται ἐπὶ ἰδεῶν αἱ ὁποῖαι ἀνάγονται εἰς τὴν ἀποικιακὴν περίδον, διότι δημιουργοῦν προκαταλήψεις καὶ στερεοτυπίας στάσεων μεταξὺ τοῦ ἐνηλικίου πληθυσμοῦ τῆς αὔρου, ὀδηγοῦν δὲ εἰς τὴν περιφρόνησιν τῶν ἀλλοδαπῶν, τὴν μισαλλοδοξίαν καὶ τὴν ἐναντίον των προκατάληψιν. Μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα πρέπει νὰ διαπαιδαγωγηθοῦν τόσον ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι πρόκειται νὰ ἀποτελέσουν τὰς κοινότητας ὑποδοχῆς τοῦ μέλλοντος ὅσον καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θὰ ἀποτελέσουν τὰς κοινότητας προελεύσεως τῶν μεταναστῶν.

ὕπηρεσία κοινωνικῆς προνοίας καὶ προσωπικῶν ἐξυπηρετήσεως τῶν μεταναστῶν

Ἡ εἰδικὴ φύσις τῶν προβλημάτων τῶν ἐνδοευρωπαϊκῶν μεταναστῶν, ἔτι δὲ περισσότερο τῶν μεταναστῶν ἐξ ἄλλων ἡπειρῶν, ἀπαιτεῖ τὴν δημιουργίαν ἐξειδικευμένων κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ χρησιμοποιοῦν ἐξειδικευμένον προσωπικὸν τῶσιν εἰς τὰς χώρας προελεύσεως ὅσον καὶ εἰς τὰς χώρας ὑποδοχῆς. "Ὅπου τὰ συμφέροντα τῶν μεταναστῶν ἐξυπηρετοῦν αἱ γενικαὶ ὑπηρεσίαι προνοίας, ἐνδείκνυται ἔτι περισσότερο ὅπως αἱ ὑπηρεσίαι ἐξειδικευμένου προσωπικοῦ χρησιμοποιοῦνται ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ὑπηρεσίας μὲ ἐξειδικευμένον προσωπικῶν. Ἐν τούτοις, αἱ εἰδικαὶ κοινωνικαὶ ὑπηρεσίαι δὲν πρέπει νὰ προσφέρωνται μεμονωμένως ἀλλὰ ἀπὸ κοινῶν μετὰ τῶν γενικῶν ὑπηρεσιῶν προνοίας. Αἱ εἰδικαὶ ὑπηρεσίαι καὶ τὸ εἰδικὸν προσωπικὸν εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν καθοδήγησιν τῶν νεοστὶ ἀφικνουμένων μεταναστῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν των, ἕως ὅτου κατορθώσων νὰ προσαρμοσθοῦν μέχρις ὀρισμένου βαθμοῦ, ὥστε νὰ δύνανται, μεταξὺ ἄλλων,

νὰ ἀπευθύνωνται εἰς τὰς γενικὰς ὑπηρεσίας προνοίας. Ἐνεκα τούτου πρέπει νὰ ὑπάρχῃ συντονισμένη δράσις μεταξὺ εἰδικῶν καὶ γενικῶν ὑπηρεσιῶν εἰς τὰς χώρας ὑποδοχῆς, ὡς καὶ μεταξὺ τῶν ὑπηρεσιῶν εἰς τὰς χώρας ὑποδοχῆς καὶ προελεύσεως.

Συνιστάται ὅπως εἰς τὴν χώραν ὑποδοχῆς αἱ γενικαὶ ἢ εἰδικαὶ ὑπηρεσίαι χρησιμοποιοῦν ἐξειδικευμένον προσωπικὸν ἐκ τῆς χώρας προελεύσεως τῶν μεταναστῶν, τοῦ ὁποῖου ἡ παρουσία αὐξάνει τὴν ἀποτελεσματικότητά τῆς ὑπὸ τῶν κοινωνικῶν λειτουργῶν συντελουμένης ἐργασίας εἰς τὴν χώραν ὑποδοχῆς. Τὸ ἐν λόγφ προσωπικὸν δυνατόν ἐπίσης νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν διοικητικὴν ὑπηρεσίαν τῆς χώρας προελεύσεως. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις σχετικὴ ἀνεξαρτησία δράσεως εἶναι ἀπαραίτητος. Διὰ νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ χρησιμοποίησις τῶν κοινωνικῶν λειτουργῶν τῆς χώρας προελεύσεως καὶ τῶν βοηθῶν των εἰς τὴν χώραν ὑποδοχῆς, εἶναι σκόπημον μία διεθνῆς ὀργάνωσις νὰ ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν νὰ προσδώσῃ διεθνῆς ἢ τοῦλάχιστον εὐρωπαϊκὸν κύρος εἰς τὸν κοινωνικὸν λειτουργόν, ὥστε νὰ ἐξουδετερωθοῦν τὰ ἔμπόδια τὰ ὁποῖα παρακαλοῦν τὴν ἐλευθέραν μετακίνησιν τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος κοινωνικῶν λειτουργῶν, λόγφ ἐσωτερικῆς νομοθεσίας.

Αἱ ὑπηρεσίαι κοινωνικῆς προνοίας καὶ τὸ προσωπικὸν των ἀντιμετωπίζουν νέα προβλήματα προκείμενον περὶ μὴ εὐρωπαϊῶν μεταναστῶν οἱ ὁποῖοι ἔρχονται εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ μελέτη τοῦ πολιτιστικοῦ ὑποβάθρου τῶν ἐν λόγφ μεταναστῶν, ὡς καὶ τῆς ἄμοιβαίας προσαρμογῆς τῶν ἐργατῶν πρὸς τὸ περιβάλλον τῆς χώρας ὑποδοχῆς, εἶναι θέματα ἐπιγούσης φύσεως. Πρέπει δὲ νὰ καταβάλλεται ἰδιαίτερα φροντίς, ὥστε νὰ προλαμβάνεται ἡ εἰσαγωγή εἰς τὴν Εὐρώπην τῶν φυλετικῶν ἀνταγωνισμῶν.

Ἡ ἐμπειρία τῶν ὑπηρεσιῶν προνοίας αἱ ὁποῖαι ἀσχολοῦνται μὲ τοὺς ἐνδοευρωπαϊκοὺς μετανάστας θὰ ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐπιφελῶς καὶ διὰ τὴν μελέτην τῶν εἰδικῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ἐξευρωπαϊκῆς μεταναστεύσεως. Ἐξ ἄλλου, θὰ εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός ὅτι συχνάκις ἡ ἐξευρωπαϊκὴ μετανάστευσις λαμβάνει τὴν μορφήν τεχνικῆς συνεργασίας, ἢ ὁποῖα συνίσταται εἰς τὴν ἀποστολὴν ἐργατῶν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐπὶ δανεισμῷ, μὲ τὴν προσηκόντων νὰ ἀποδοθοῦν οὗτοι βραδύτερον εἰς τὴν χώραν των, ἀφοῦ θὰ ἔχουν ἀποκτήσει ὀρισμένον κοινωνικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν. Ἐν τούτοις, παρὰ τὰς εὐνοϊκὰς διατάξεις ὀρισμένων συμβάσεων, ἢ τοιαύτη ἐκπαίδευσις κινδυνεύει νὰ ἐξουδετερωθῇ, ἐλλείψει καταλλήλου προσωπικοῦ κοινωνικῆς προνοίας.

Εἶναι ἐξ ὄλων προφανές ὅτι ἡ κοινωνικὴ πρόνοια ὑπὲρ τῶν μὴ εὐρωπαϊῶν μεταναστῶν δέον νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐπιλύσιν προβλημάτων ὡς τὰ κατωτέρω:

- προετοιμασία ἐν τῇ χώρᾳ ἀναχωρήσεως,
- ὑποδοχὴ εἰς τὸ σημεῖον ἀφίξεως τῶν μεταναστῶν καὶ ἐνδιαμέσους σταθμούς (λιμένας καὶ ἀεροδρόμια),

— ἐκπαίδευσις εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφήν, προκαταρκτικὴ ἐκπαίδευσις, προσαρμογὴ εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπον ζωῆς (εἰδικὰ μαθήματα διὰ τὴν διευκόλυνσιν τῆς ἐντάξεως τῶν μεταναστῶν εἰς τὸ ἐπαγγελματικὸν περιβάλλον τῆς χώρας ὑποδοχῆς, ἰδίως εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν νέων μεταναστῶν),
— ἐκπαίδευσις καὶ κοινωνικὴ πρόοδος τῶν γυναικῶν, ἰδίως ὡς οἰκοκυρῶν καὶ μητέρων, περιλαμβανομένης τῆς μερίμνης καὶ μορφώσεως τῶν τέκνων,
— στέγασις οἰκογενειῶν (προσωρινὴ κατοικία κατὰ τὴν περίοδον τῆς προσαρμογῆς),
— στέγασις τῶν νεωστὶ ἀφικνουμένων ἐργατῶν, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν συνθηθεῶν διαβιώσεώς των καὶ τῆς ἐπιθυμίας των ὅπως ζήσουν μεταξύ τῶν γηγενῶν ὅταν θὰ ἔχουν ἀφομοιωθῆ ἐπαρκῶς,
— ἐπιστροφή εἰς τὴν χώραν προελεύσεως καὶ χρησιμοποίησις τῆς κτηθείσης ὑπὸ τοῦ ἐργάτου πείρας,
— προγραμματισμένη ἀντικατάστασις τῶν μεταναστῶν οἱ ὅποιοι ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα των, ὑπὸ νέας ὁμάδος ἐκ τῆς αὐτῆς ἢ ἐτέρας χώρας.

Εἶναι δυνατόν νὰ προβλεφθῆ ὅτι αἱ εἰδικαὶ αὐταὶ μορφαὶ δραστηριότητος θὰ καθίστανται ὀλοῦν περισσότερον ἀναγκαῖαι εἰς τὰς χώρας ὑποδοχῆς, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς σημερινῆς ἐλλείψεως ἐργατικῶν χειρῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ τοῦ γεγονότος ὅτι αἱ κυριώτεραι ἐφεδρία ἐργατῶν εἶναι ἐξοευρωπαϊκαί.

Ἡ ὁσάκις οἱ μὴ εὐρωπαϊοὶ μετανάστες εἶναι πολὺται τῆς χώρας ὑποδοχῆς (π.χ. ὡς συμβαίνει εἰς τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον), ἡ μετανάστευσις, ἡ ὁποία εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μόνιμος ἢ τοὐλάχιστον διαρκείας πολλῶν ἐτῶν, πολλὰκις λαμβάνει χώραν ἀνευ οὐδενὸς ἐλέγχου. Καίτοι δὲ ἄρχγει σημαντικὴ ἀνάγκη παροχῆς εἰς αὐτοὺς ὑπηρεσιῶν κοινωνικῆς προνοίας, καλὸν εἶναι αἱ εἰδικαὶ κοινωνικαὶ ὑπηρεσίαι νὰ παρέχωνται ἐν μέτρῳ, ὥστε νὰ ἀποφεύγεται ὁ κίνδυνος παρεμποδίσεως τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν ἐντάξεως. Ἡ γενικὴ δηλαδὴ ἀρχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ εἰδικαὶ κοινωνικαὶ ὑπηρεσίαι πρέπει νὰ προσπαθοῦν νὰ προσανατολιζῶν τὸ ταχύτερον τὴν μετανάστευσιν πρὸς τὰς γενικὰς ὑπηρεσίας τῆς κοινότητος, προσλαμβάνει ἐντάθθα ἰδιαίτεραν σημασίαν.

ἐπιλογὴ καὶ πρόσληψις προσωπικοῦ κοινωνικῆς προνοίας

Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν κατάρτισιν καὶ ἐφαρμογὴν προγραμμάτων κοινωνικῆς προνοίας εἶναι ἡ ὑπαρξίς τοῦ καταλλήλου προσωπικοῦ. Τὸ προσωπικὸν αὐτὸ πρέπει νὰ περιλαμβάνη κατὰ πρῶτον ἐξ ἐπαγγέλματος κοινωνικοὺς λειτουργοὺς καὶ βοηθητικὰ στελέχη. Πολλὰκις ὅμως συμβαίνει οἱ ἐν ἐνεργείᾳ μὴ ἐξ ἐπαγγέλματος κοινωνικοὶ λειτουργοί, μέλη τοῦ κλήρου, βοηθητικοὶ πράκτορες τῶν προξενειῶν καὶ λοιποὶ, νὰ ἀσπασχολοῦνται ἐπίσης μὲ ὀρισμένα κοινωνικὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζουσι οἱ μετανάστες καὶ αἱ οἰκογένειαι των.

Διὰ νὰ εἶναι εἰς θέσιν οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος ἢ μὴ κοινωνικοὶ οὗτοι λειτουργοὶ νὰ καθοδηγήσουν ἀποτελεσματικότερον τοὺς μετανάστες καὶ τὰς ἐνδιαφερομένας κοινότητας χάρην τοῦ σκοποῦ τῆς κοινωνικῆς ἐντάξεως, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ δίδεται ἰδιαίτερα προσοχὴ εἰς τὴν ὄλην διαδικασίαν ἐπιλογῆς, ὡς καὶ ἐκπαίδευσίς ἢ ἐνημερώσεως αὐτῶν.

Πρῶτον μέλημα διὰ τὴν ἐπιλογὴν τῶν ὑποψηφίων πρέπει νὰ εἶναι ἡ διερεύνησις ἐμφύτων ιδιοτήτων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὸ ἐπάγγελμά των, ἥτοι εὐρύτης ἀντιλήψεων, ἀπαλλαγὴ ἐκ προκαταλήψεων, ἀνεκτικότης, πρόθυμος ἀποδοχὴ τῶν ἀξιών τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἱκανότης πρὸς ἀνεξάρτητον δράσιν, ἀντοχὴ εἰς τὴν μοναξίαν, ἡγετικὰ προσόντα, πρωτοβουλία καὶ διαίσθησις, ἐξωστρεφίς ἰδιοσυγκρασία, ψυχολογικὴ ἰσορροπία καὶ ἡρεμὸς ἰδιωτικὴ ζωὴ, αἴσθημα τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας, ἀπουσία πνεύματος ἐπιβολῆς ἢ προσηλυτισμοῦ, θερμότης αἰσθημάτων, συναίσθησις καθήκοντος, κυρίως δὲ ἱκανότης προσαρμογῆς, ὥστε νὰ δύναται ἡ κοινωνικὴ λειτουργὸς νὰ ἀσκή τὰ καθήκοντα τῆς διαδοχικῆς ἢ συγχρόνως, μεταξύ διαφόρων ἔθνικων ὁμάδων καὶ ὑπὸ διαφόρους συνθήκας. Εἶναι ὀσκόλον νὰ εὕρη τῆς ὅλας αὐτὰς τὰς ιδιότητας εἰς ἐν ἄτομον, διὰ τοῦτο δὲ εἶναι ἐπιθυμητὸν οἱ κοινωνικοὶ λειτουργοὶ νὰ ἐργάζωνται καθ' ὁμάδας. Ὅθεν, πνεῦμα συνεργασίας καὶ σχετικὴ εὐχέρεια εἰς τὴν ἐκμάθησιν γλωσσῶν εἶναι πρωταρχικῆς σημασίας.

Δὲν ἄρκει δὲ μόνον νὰ ἐξεκριθῆται κατὰ τὴν ἐπιλογὴν τῶν ὑποψηφίων ὅτι αἱ ἀπαιτούμεναι ἱκανότητες ὑπάρχουν· πρέπει ἐπίσης καὶ νὰ δοκιμασθοῦν οὗτοι, εἰ δυνατόν, βάσει ἐμπειρίας ἐπαρκῶς διαρκείας, εἰς τὸ ἔργον τοῦ κοινωνικοῦ λειτουργοῦ.

Κατὰ τὴν ἐπιλογὴν ὑποψηφίων πρέπει νὰ δοθῆ προτίμησις εἰς ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὰ ἀνωτέρω προσόντα, γνωρίζουν καλῶς μίαν τοὐλάχιστον ξένην γλῶσσαν, ἔχουν καλὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ὑγείαν, ὡς καὶ λόγους νὰ ἐπιθυμοῦν νὰ ἀναλάβουν ἐργασίαν ἡ ὁποία ἀνασκοπρίνεται πρὸς τὰ καθήκοντα τῆς πρὸς τοὺς μετανάστες ὑπηρεσίας των, ἐπίσης δὲ καὶ τὴν ἀπαραίτητον ὀριμότητα.

Ἐκτὸς τῶν καθιερωμένων μεθόδων ἐπιλογῆς (βιογραφικὸν σημείωμα, συνεντεύξεις, τῆσ ἐφυφίας, συστατικαὶ ἐπιστολαί, κτλ.), θὰ ἦτο ἐνδεχομένη σκοπίμος ἡ χρησιμοποίησις εἰς εὐρύτεραν κλίμακα τῶν μεθόδων τῶν προπαρασκευαστικῶν μαθημάτων καὶ τοῦ δοκιμαστικοῦ σταθίου ἐργασίας, προκειμένου νὰ διαγνωσθῆ ἂν οἱ ὑποψήφιοι ἔχουν πραγματικὴν κλίσιν διὰ τὸ ἔργον των.

Ἡ τοιαύτη κλίσις θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐνισχυθῆ κατὰ πολὺ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς μέτρων ἀσποκοῦντων εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς οικονομικῆς καταστάσεως καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐξελεύσεως τοῦ εἰδικευμένου προσωπικοῦ τὸ ὁποῖον ἐπιτελεῖ τὸ ἔργον τῆς κοινωνικῆς προνοίας μεταξύ τῶν μεταναστῶν. Εἰδικώτερον, ὁσον ἀφορᾷ εἰς τὸ προσωπικὸν τῆς χώρας προελεύ-

σεως τὸ ὅποιον καλεῖται νὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίας εἰς τὰς χώρας ὑποδοχῆς, πρέπει νὰ διασφαλίζεται ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἐπαγγελματικῶν του προσόντων, ἡ ἀρχαιότης καὶ ἡ προοπτικὴ ἐπαγγελματικῆς ἐπανεπιτάξεως του ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ εἰς τὴν γενέτειραν.

ἐκπαίδευσις εἰς τὰ προβλήματα τῶν μεταναστῶν

Αἱ σχολαὶ κοινωνικῶν λειτουργῶν δέον ἀνά πᾶσαν στιγμὴν νὰ εἶναι παρεσκευασμέναι νὰ παρέχουν κατὰ τρόπον συστηματικώτερον γενικὴν ἐκπαίδευσιν εἰς τὰ προβλήματα τῶν μεταναστῶν. Πράγματι, οἰοσδήποτε κοινωνικὸς λειτουργὸς ἐνδέχεται νὰ κληθῇ κάποτε νὰ ἀσχοληθῇ μὲ περιπτώσεις μεταναστῶν. Εἶναι δὲ ἀπαραίτητον οἱ κοινωνικοὶ λειτουργοὶ νὰ εἶναι καταλλήλως παρεσκευασμένοι νὰ ἀναλάβουν τοιοῦτον ἔργον.

Ἐν τούτοις, ἡ διδασκαλία ἐπὶ τῶν προβλημάτων τῶν μεταναστῶν καὶ τῆς μεταναστεύσεως περιορίζεται ἐκ τῆς ἀνάγκης ὑπάρξεως ἰσορροπίας μεταξύ τῶν μαθημάτων εἰς τὰ γενικῆς φύσεως ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα. Ἐνεκα τούτου συνιστᾶται ὅπως αἱ σχολαὶ κοινωνικῶν λειτουργῶν, αἱ δημόσιαι καὶ ἰδιωτικαὶ κοινωνικαὶ ὑπηρεσίαι, ὡς καὶ αἱ ὁμάδες προσώπων τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦν τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν (ἐταιρίαι, διοικητικαὶ ὑπηρεσίαι) συμφωνήσουν ἐπὶ τῆς ὀργανώσεως σεμιναρίων διαφόρων διαρκείας διὰ τὴν περαιτέρω θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ὡς ἄνω στελεχῶν. Παρὰλλήλως, νὰ συντονίσουν καὶ νὰ χρησιμοποιήσουν τὰς εἰς διδακτικὸν προσωπικὸν καὶ σπουδαστὰς πηγὰς μιᾶς περιοχῆς, μιᾶς χώρας ἢ ἀκόμη καὶ ὁμάδος γειτονικῶν χωρῶν. Αἱ ἐκθέσεις ἐπὶ συγκεκριμένων πειραμάτων καὶ ἐπισκέψεις εἰς τόπους ὅπου ἐγένοντο τοιαυτὰ πειράματα μὲ ἐνδιαφέροντα ἀποτελέσματα πρέπει νὰ κατέχουν σημαντικὴν θέσιν εἰς τὰ ἐν λόγῳ προγράμματα. Τὰ μαθήματα, ἐφ' ὅσον ἀφοροῦν εἰς τὴν τεχνικὴν τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας, πρέπει νὰ εἶναι ἀνοικτὰ καὶ εἰς μὴ εἰδικευμένον προσωπικόν, ἐπίσης δὲ καὶ εἰς πρόσωπα τὰ ὅποια δύνανται κάποτε νὰ ἐπηρεάσουν τὴν κοινὴν γνώμην ἢ τὰ ὅποια ἀσχολοῦνται μὲ προβλήματα μεταναστεύσεως ἐπὶ διοικητικοῦ, οἰκονομικοῦ ἢ πολιτικοῦ ἐπιπέδου. Ἡ κυκλοφορία τῶν ἐντύπων τὰ ὅποια ἀφοροῦν εἰς τὰ ἐν λόγῳ μαθήματα ἐπὶ ἔθνικου καὶ διεθνoῦς ἐπιπέδου θὰ ἐβοήθει σημαντικῶς τὸ ὅλον πρόγραμμα.

Τὸ πρόγραμμα τῶν ἐν λόγῳ μαθημάτων θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναφέρεται εἰς ὀριζήματα θέματα σχετιζόμενα πρὸς τὰ φαινόμενα τῆς μεταναστεύσεως. Νὰ συμπεριληφθῶσι δὲ δι' εἰδικῶν μαθημάτων ἢ ἐκθέσεων ἐπὶ τῶν τελευταίων ἐξελίξεων καὶ τῶν μελλοντικῶν προοπτικῶν τῆς μεταναστεύσεως, ἐνὸς τῶν πλαισίων τῶν ἐκάστοτε οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν συνθηκῶν τῶν χωρῶν προελεύσεως καὶ ὑποδοχῆς, τοῦ κοινωνικο-μορφωτικοῦ πλαισίου τῶν μεταναστῶν καὶ τῆς δια-

φορᾶς μεταξύ τοῦ ἐπιπέδου αὐτῶν καὶ ἐκείνου τῆς χώρας ὑποδοχῆς· ἐπίσης, εἰς τὴν ψυχοκοινωνιολογίαν προσαρμογῆς τῶν μεταναστῶν καὶ τῆς κοινωνίας ὑποδοχῆς, εἰς τὴν κοινωνικὴν ἀνθρωπολογίαν, εἰς τὰς ψυχολογικὰς βάσεις τῆς προκαταλήψεως καὶ τῶν διακρίσεων, εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ ψυχικὴν ὑγιεινὴν καὶ παθολογίαν, εἰς τὴν ἀξιολόγησιν τῶν κανονισμῶν καὶ τῆς νομοθεσίας ἢ ὅποια ἐπηρεάζει τοὺς μετανάστας καὶ τὴν ἐργασίαν, κτλ. Θὰ ἦτο ὠφέλιμον ἢ ἐργασία τῶν ἐν λόγῳ ἐκπαιδευτικῶν προγραμμάτων νὰ συγκεντρωθῇ ἐπὶ τῶν κυριωτέρων προβλημάτων τοῦ ἄμεσου παρόντος, νὰ ὀργανώνωνται δὲ ταῦτα περιοδικῶς ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ μελέτη τῶν μεταβαλλομένων συνθηκῶν.

Θὰ ἦτο χρήσιμος ἡ ὀργάνωσις εἰδικῶν μαθημάτων εἴτε διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐκπαίδευσως ὀρισμένων κοινωνικῶν λειτουργῶν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ προβλήματα καὶ τὰς μεθόδους τῆς κοινοτικῆς ὀργανώσεως εἴτε διὰ τὴν προετοιμασίαν αὐτῶν πρὸς συνεργασίαν διὰ τὴν τοιαύτην ὀργάνωσιν, ὅταν αὕτη ἀναλαμβάνεται ὑπὸ ἄλλων κοινωνικῶν λειτουργῶν οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐξειδικευθῇ εἰς τὴν τεχνικὴν ταύτην, εἰς τρόπον ὥστε νὰ διευκολυνθῇ ἡ ἀμοιβαία ἀναπροσαρμογὴ τῶν μεταναστῶν καὶ τῆς κοινότητος ἐισδοχῆς ἢ τῆς κοινότητος προελεύσεως εἰς τὴν περίπτωσιν ἐπαναπατρισμοῦ.

Διὰ νὰ ἀνανεώνεται συνεχῶς ὁ ἐκπαιδευτικὸς ἐξοπλισμὸς τοῦ εἰδικευμένου προσωπικοῦ, θὰ ἦτο ἐπιθυμητὸν νὰ καταρτισθῇ πινὰς ἀναλυτικῆς βιβλιογραφίας, ὁ ὅποιος νὰ ἐνημεροῦται συνεχῶς, νὰ ἐκδίδεται δὲ δελτίον ἀνταλλαγῆς πληροφοριῶν μεταξύ τῶν διαφόρων χωρῶν αἱ ὅποια ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν μετανάστευσιν.

προετοιμασία προσωπικοῦ ἐκ τῶν χωρῶν προελεύσεως πρὸς ἐργασίαν εἰς τὰς χώρας ὑποδοχῆς

Τὸ ἐκ τῶν χωρῶν προελεύσεως προσωπικὸν τὸ ὅποιον καλεῖται νὰ ἐπιτελέσῃ ἔργον κοινωνικῆς προνοίας εἰς τὰς χώρας ὑποδοχῆς, ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν ἔχει ἤδη ἐκπαιδευθῆ καὶ ἐξειδικευθῇ εἰς τὰ προβλήματα τῶν μεταναστῶν, δέον ὅπως προπαρασκευασθῇ καταλλήλως προτὸ ἀνάληθι παρόμοια καθήκοντα. Ἡ τοιαύτη προπαρασκευὴ δέον νὰ περιλαμβάνῃ, κατ' ἐξοχίην, γνώσεις τινὰς τῆς γλώσσης τῆς χώρας ὑποδοχῆς ἢ βελτίωσιν τῶν γλωσσικῶν γνώσεων τὰς ὁποίας ἤδη κατέχει, μελέτην τοῦ κοινωνικο-μορφωτικοῦ καὶ κοινωνικο-οικονομικοῦ ἐπιπέδου τῶν περιοχῶν μεταναστεύσεως ἐντὸς τῆς πατρίδος τοῦ ἐργάτου, τὴν ἱστορίαν τῶν τελευταίων ἐτῶν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς μεταναστευτικὰς μετακινήσεις, τὰς συμβάσεις καὶ τοὺς κανονισμοὺς οἱ ὅποιοι διέπουν τὴν μετανάστευσιν, τὴν διάρθρωσιν καὶ τὰ προγράμματα τῆς μεταναστεύσεως καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν κοινωνικῆς προνοίας διὰ τοὺς μετανάστας, τὴν ψυχοκοινωνιολογίαν προσαρμογῆς ἐκ μέρους τοῦ μετανάστου καὶ

τῶν στάσεων αἱ ὁποῖαι υἰοθετοῦνται ἀπὸ τὴν κοινότητα ὑποδοχῆς ἔναντι τῶν μεταναστῶν τέλος δὲ τὰ μέτρα καὶ τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα σχετίζονται μετὰ τὴν ἐπιστροφήν καὶ τὴν ἐπανένταξιν τῶν μεταναστῶν εἰς τὰς πατρίδας τῶν.

Τὸ προσωπικὸν κοινωνικῆς προνοίας, προτοῦ ἀναλάβῃ ὑπηρεσίαν εἰς τὰς χώρας ὑποδοχῆς, ἢ ἀμέσως κατόπιν, πρέπει νὰ ἔχη τὴν εὐκαιρίαν, βάσει ἐντατικῶν προγράμματος, νὰ ἐνημερωθῇ εἰς ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὴν γενικὴν καὶ κοινωνικὴν διοίκησιν, ὡς αὕτη ἐπηρεάζει τοὺς μετανάστας, τὰς ἀρχὰς τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐργατικῆς νομοθεσίας, τὰς γενικὰς καὶ εἰδικὰς κοινωνικὰς ὑπηρεσίας, τὸν συντονισμόν τῆς παρεχομένης κοινωνικῆς βοήθειας εἰς τοὺς μετανάστας, τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας οὗτοι διαβιοῦν καὶ ἐργάζονται: ἐπίσης εἰς ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὰ κυριώτερα προβλήματα τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζουν οἱ μετανάσται καὶ ἡ κοινότης ὑποδοχῆς, τὰ θετικὰ καὶ ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα τῶν πειραμάτων κοινωνικῆς ἐντάξεως, τὰς ὀργανώσεις αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἰδρυθῆ ἔντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν ἐπιχειρήσεων ὅπου ἐργάζονται οἱ μετανάσται, εἴτε ὑπ' αὐτῶν εἴτε ἄλλοις αὐτῶν, τὰς θρησκευτικὰς ὀργανώσεις καὶ τὸ σύστημα ἐκπαίδευσως, τὸ δημοσιονομικὸν σύστημα καὶ τὸ σύστημα κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, γενικῶς δὲ ὁ,τιδήποτε ἐπηρεάζει ἄμεσα ἢ ἐμμεσα τὴν ζωὴν τοῦ μετανάστου εἰς τὴν χώραν ὑποδοχῆς. Τὸ προσωπικὸν τοῦτο τῆς κοινωνικῆς προνοίας πρέπει νὰ τυγχάνῃ ἐπαρκῶς ἐποπτείας πρὸς ἴδιον αὐτοῦ ὄφελος.

Ἡ προπαρασκευὴ τοῦ ἐν λόγῳ προσωπικοῦ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ διευκολυνθῇ, ἐάν ἐτίθεντο εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ σχετικὰ ἔντυπα, τὰ ὁποῖα θὰ συνεκεντροῦντο μέρῳ μίᾳς διεθνούς κοινωνικῆς ὑπηρεσίας, συμφῶνως πρὸς τὴν ὡς ἄνω γενομένην σύστασιν ἐν σχέσει μετὰ τὴν ἐνημέρωσιν ἐπὶ τῶν μεταναστῶν. Θὰ ἦτο χρήσιμον ἢ μορφή αὕτη τῆς προπαρασκευῆς καὶ τὰ ἐν λόγῳ ἔντυπα νὰ ἐτίθεντο, συμπληρωματικῶς, εἰς τὴν διάθεσιν οὐχὶ μόνον τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος κοινωνικῶν λειτουργῶν, ἀλλ' ἐπίσης καὶ τῶν ἐβελοντῶν λειτουργῶν ἢ τῶν ἀρμοδίων στελεχῶν τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὴν χώραν προελεύσεως καὶ ἐνδιαφέρονται διὰ τὰς ἐργασίας κοινωνικῆς προνοίας, χάριν τῶν συμπατριωτῶν τῶν, εἰς τὰς χώρας ὑποδοχῆς. Ἐν τούτοις, εἰς τὰς ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένους χώρας μεταναστεύσεως ὑπάρχουν εἰσέτι πολλὰ ὀλίγια ἐξ ἐπαγγέλματος κοινωνικοὶ λειτουργοί, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπιλογή τῶν ομάδων ἐργατῶν τῶν ὁποίων ἔχουν ἀνάγκην αἱ χώραι ὑποδοχῆς. Ἐνεκα τούτου θὰ ἦτο ἐπιθυμητὸν ὅπως μερικοὶ ἐκ τῶν πλέον ἱκανῶν καὶ καλύτερον μορφωμένων μεταναστῶν προσληφθῶν καὶ ἐκπαιδευθῶν ὡς προσωρινοὶ κοινωνικοὶ λειτουργοὶ ἢ ὡς βοηθητικοί. Τοῦτο παρέχει ἐπίσης τὸ πλεονέκτημα ἀποκλεισμοῦ ὄλων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι, ὑπὸ τὸ πρόσχημα μεσολαβητῶν, παραβλέπουν τὰ πραγματικὰ συμφέροντα τῶν μεταναστῶν καὶ τοιουτοτρόπως παραβιάζουν τὸν κύριον σκοπὸν τῆς

κοινωνικῆς ἐντάξεως. Ἡ λύσις αὕτη, ἢ ὁποῖα ἐφηρομένη ἐσχάτως καὶ ἀπέδωκεν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα εἰς τὴν περίπτωσιν ἐνδοευρωπαϊκῆς μεταναστεύσεως ὑπὸ τῶν ὁρισμένων ἐθνῶν, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθῇ λίαν ἐπιφελῶς εἰς τὴν περίπτωσιν ἐξευρωπαϊκῆς μεταναστεύσεως, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς μεγάλης ἐλλείψεως προσωπικοῦ κοινωνικῆς προνοίας εἰς τὰς ὑπερπόντιους χώρας καὶ ἰδίως τῶν δυσχερειῶν ἐκ τῆς θέσεως τῶν γυναικῶν εἰς τὰς ἐν λόγῳ χώρας, ἢ ὁποῖα παρεμποδίζει τὴν πρόσληψιν εἰς εὐρείαν κλίμακα θήλους προσωπικοῦ διὰ κοινωνικὴν ἐργασίαν μετὰ τῶν μεταναστῶν.

ἀνταλλαγὴ προσώπων ἀναλαμβάνοντων κοινωνικὴν ἐργασίαν

Πέραν τῆς χρησιμοποίησεως ὑπὸ τῶν ὑπηρεσιῶν κοινωνικῆς προνοίας τῶν χωρῶν ὑποδοχῆς τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὰς χώρας προελεύσεως, θὰ ἦτο ἐπιφελῆς ἀμοιβαία ἀνταλλαγὴ προσωπικοῦ μετὰ τῶν χωρῶν προελεύσεως, μετὰ τῶν χωρῶν ὑποδοχῆς καὶ μετὰ τῶν ἀμφοτέρων τῶν κατηγοριῶν χωρῶν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, πρέπει νὰ δοθῇ ἰδιαιτέρα προσοχὴ εἰς τὴν προπαρασκευὴν τῶν προσώπων τὰ ὁποῖα ἀνταλλάσσονται καὶ τῶν προγραμμάτων παρακολουθήσεως καὶ μελέτης. Ἡ προπαρασκευὴ διὰ τὰς μελέτας τοῦ ἐξωτερικοῦ θὰ προεγγίξη περὶ τὴν περιγραφεῖσαν ἀνωτέρω. Ὁμοίως, τὸ πρόγραμμα μελέτης εἰς τὴν χώραν ὑποδοχῆς τοῦ σπουδαστοῦ δέον νὰ ἀκολουθῇ τὰς γραμὰς αἱ ὁποῖα καθορισθῆσαν ἀνωτέρω διὰ τὴν πλήρη ἐνημέρωσιν τοῦ προσωπικοῦ τῆς χώρας προελεύσεως τὸ ὅποιον καλεῖται ὑπὸ τῆς χώρας ὑποδοχῆς. Ἡ διάρκεια τῶν μελετῶν καὶ ἄλλων ἀνταλλαγῶν τοῦ εἶδους δύνανται νὰ ἀποτελέσῃ ἀποφασιστικὸν παράγοντα διὰ τὴν κατάρτισιν τῶν προγράμματος διὰ τὰς ἐνδιαφερομένους. Ἡ ἐποπτεία θὰ εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὀρθὴν διεξαγωγὴν τῶν μελετῶν τούτων. Μετὰ τὸ τέλος τῆς μελέτης αἱ καλύτεραι ἐκθέσεις, συντασσόμεναι ὑπὸ τῶν συμμετασχόντων, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τεθοῦν εἰς εὐρείαν κυκλοφορίαν. Αἱ ἐν λόγῳ μελέται δέον νὰ προορίζονται οὐχὶ μόνον διὰ τὸ ἐν ἐνεργῷ ὑπηρεσία ἐκπαιδευμένων προσωπικόν, ἀλλ' ἐπίσης καὶ διὰ τὸ προσωπικὸν τὸ ὅποιον μόλις ἀποφοιτᾷ ἐκ τῶν σχολῶν, ἢ ἔχει συμπληρῶσει εἰδικὰς σπουδὰς κοινωνικῆς προνοίας διὰ τοὺς μετανάστας. Πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς μεγίστης ἀποδοτικότητος τῶν ἐν λόγῳ μελετῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἀπαιτεῖται προφανῶς ὅπως οἱ συμμετέχοντες τύχουν ὑποτροφίας. Ὅθεν εἶναι ἐπιθυμητὸν αἱ ἀρμόδιαι διεθνεῖς ὀργανώσεις νὰ καταρτίσουν πίνακα τῶν ὑπαρχουσῶν ὑποτροφιῶν καὶ νὰ ἐπεκτείνουν τὰς ὑπαρχούσας ἤδη διευκολύνσεις. Θὰ ἦτο συμφέρον ὄλων τῶν ἐνδιαφερομένων αἱ ὑποτροφίαι διὰ τοιαυτὰς ἀνταλλαγὰς προσωπικοῦ κοινωνικῆς προνοίας νὰ χορηγοῦνται ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος εἰς τοὺς κοινωνικοὺς

λειτουργοὺς οἱ ὁποῖοι ἀνήκουσιν εἰς τὰς χώρας-μέλη ἢ εἰς χώρας μὴ ἀνηκούσας μὲν εἰς τὴν Κοινότητα, ἀλλ' ἐκ τῶν ὁποίων προέρχεται σημαντικὸς ἀριθμὸς μεταναστῶν ἐργαζομένων εἰς τὰς χώρας-μέλη.

προϋποθέσεις διὰ τὴν ἀποδοτικότητα τοῦ προσωπικοῦ

Ἐπιπλέον εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν μόνη, καίτοι οὐσιώδης, δὲν εἶναι ἀρκετὴ. Ἐπαρκῆ ὀργανωτικὰ μέτρα ἐντὸς αὐτῶν τούτων τῶν ὑπηρεσιῶν, ἐπιπλέον δὲ σχετικὴ ἀνεξαρτησία κατὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ κοινωνικοῦ λειτουργοῦ, εἶναι ἀπαραίτητα. Ἡ κατάσταση παρουσιάζεται διάφορος εἰς διαφόρους χώρας καὶ εἰς διαφόρους τομεῖς δράσεως, ἐπιπλέον παραδείγματι εἰς τὰς βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις, τὰ δημόσια ἢ τὰ ἰδιωτικὰ ἰδρύματα καὶ ὀργανώσεις, τὰ προξενεῖα. Ὅπως δὲ ποτε ὁμοῦ ὁ κοινωνικὸς λειτουργὸς εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἔχη τὴν ἰκανότητα νὰ ἐνεργῇ συμφῶνως πρὸς τὰς ἀρχάς, τὰς μεθόδους καὶ τὴν τεχνικὴν τοῦ ἐπαγγέλματός του, ἐντὸς τῆς ὀργανώσεως ἣ ὁποία χρησιμοποιοῖ αὐτὸν, ἔστω καὶ ἂν αὕτη δὲν εἶναι κατὰ κύριον λόγον ὀργανώσις κοινωνικῆς ὑπηρεσίας.

Ὁ κοινωνικὸς λειτουργὸς θὰ ἐργάζεται μόνος ἢ ὡς μέλος μιᾶς ομάδος, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων. Ἡ ὑπὸ τῶν διαφόρων μελῶν μιᾶς ομάδος συντελουμένη ἐργασία ἐνδέχεται νὰ διαφοροποιηθῇ ὑπὸ τὴν καθοδηγητικὴν ἐνὸς ἐμπειροτέρου προσώπου, τὸ ὅποιον θὰ συντονίσῃ τὰς ἐνεργείας τῶν. Προφανῶς οἱ κοινωνικοὶ λειτουργοὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν τὸ πλεονέκτημα τῆς ὑπὸ ἐπιπλέον ἐργασίας.

Ὅτι δὲ ποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ὀργάνωσις διὰ τὴν ὁποῖαν ἐργάζεται, ὁ κοινωνικὸς λειτουργὸς πρέπει νὰ διαθέτῃ ἰδιαίτερον γραφεῖον, ὅπου θὰ δέχεται τοὺς ἀποδέκτες, ὡς καὶ τὸν ἀπαραίτητον ἐξοπλισμὸν, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ μεταφορικοῦ μέσου, ἀναλόγως τῆς ἀκτίνοῦ δράσεως αὐτοῦ. Διὰ νὰ κάμῃ τὴν καλύτεραν δυνατὴν χρῆσιν τῶν ἐπαγγελματικῶν του προσόντων καὶ νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τὸ κύριον ἔργον αὐτοῦ, πρέπει νὰ εἶναι κατὰ τὸ δυνατόν ἀπηλλαγμένος ἀπὸ δευτερεύοντα καθήκοντα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἀναλάβουν ἄλλα πρόσωπα, π.χ. βοηθητικοὶ κοινωνικοὶ λειτουργοί, ἢ ἐθελονταὶ ἀνηκόντες εἰς τὴν ἀρμοδιότητα ἐπιτροπῶν ἢ τοπικῶν συλλόγων. Πρέπει τέλος νὰ τόνισωμεν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπαρκούς ἀμοιβῆς τῶν κοινωνικῶν λειτουργῶν διὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός των.

Ἡ συνεργασία, ἣ ὁποία εἶναι τελειῶς ἀπαραίτητον νὰ ὑπάρχῃ μεταξὺ τῶν πτυχιούχων κοινωνικῶν λειτουργῶν καὶ τοῦ προσωπικοῦ τὸ ὅποιον δὲν διαθέτει παρόμοια προσόντα, ἀπαιτεῖ τὴν μεταξὺ αὐτῶν δημιουργίαν σχέσεων διασφαλιζουσῶν τὴν ἀποδοτικότητα τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας διὰ τοὺς μετανάστες. Αἱ ἐν λόγῳ σχέσεις θὰ διευκολυνθοῦν διὰ τῆς ἀναθέσεως καθηκόντων ἀναλόγως τῶν ἐιδικῶν προσόντων καὶ τοῦ βαθμοῦ ἀρμοδιότητος.

Ἡ τοιαύτη κατανομή καθηκόντων δέον πράγματι νὰ ἐνισχυθῇ διὰ τῆς συνεργασίας τῶν ὑπευθύνων τῆς ομάδος. Ἐξ ἄλλου, πρέπει νὰ τοισθῇ ἡ ἀνάγκη ἐξασφαλίσεως τοῦ συντονισμοῦ τῶν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν, ὥστε τὰ προγράμματα προνοίας διὰ τοὺς μετανάστες νὰ συμβάλλουν ἀποτελεσματικότερον εἰς τὴν κοινωνικὴν ἔνταξιν αὐτῶν.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, θεωρεῖται ἀπαραίτητον:
(α) Ἡ κατάρτισις νέων διμερῶν καὶ πολυμερῶν συμβάσεων ἢ ἡ βελτίωσις ἰσχυροσῶν ἤδη συμβάσεων νὰ πραγματοποιηθῇ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἀρμοδίων ὀργανώσεων κοινωνικῆς προνοίας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δοθῇ ἡ ἀπαραίτητος ὥθησις διὰ τὴν ἀνάπτυξιν κοινωνικῆς δραστηριότητος χάριν τῶν μεταναστῶν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοιούτων συμβάσεων ὡς καὶ τῆς ἐθνικῆς νομοθεσίας περὶ μεταναστεύσεως, ὅτι πρέπει οἱ ἀρμοδίοι νὰ ἀπειθῶνται καὶ εἰς τὰς ὀργανώσεις προνοίας αἱ ὁποῖαι εἶναι εἰς θέσιν νὰ βοηθήσουν τοὺς μετανάστες ἐργάτας καὶ τὰς οικογενεῖας των, ὡς ἐπίσης καὶ τὰς κοινότητας ὑποδοχῆς, διὰ νὰ ἐξομαλύνονται αἱ δυσχέρειαι αἱ ὁποῖαι παρακωλύουσιν τὴν προσαρμογὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν ἔνταξιν.

(β) Νὰ δοθῇ ἰδιαίτερα προσοχὴ ἐπὶ διεθνούς ἐπιπέδου, ἰδίως ὑπὸ τοῦ Διεθνoῦς Γραφείου Ἐργασίας, ὡς καὶ ἐπὶ ἐθνικοῦ ἐπιπέδου, εἰς τὰ προγράμματα καὶ τὰ μέσα προωθήσεως τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς τὰ προγράμματα προνοίας, κατόπιν τῆς παρατηρουμένης ὀλοκρῆς μεγαλυτέρας μεταναστεύσεως εἰς ὀρισμένους εὐρωπαϊκὰς χώρας ἐργατῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν των, ἐξ ἄλλων ἠπειρῶν. Ἐπίσης, νὰ ληφθῇ σοβαρὸς ὑπ' ὄψιν ἡ συμβολὴ τῶν μεταναστῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν χωρῶν προελεύσεώς των λόγῳ τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσέως ἣς ἔτυχον οὗτοι ἐν Εὐρώπῃ.

(γ) Αἱ ἐθνικαὶ ἀρχαὶ καὶ τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν νὰ λάβουν σοβαρὸς ὑπ' ὄψιν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βασικῆς καὶ τῆς περαιτέρω ἐκπαίδευσέως τῶν κοινωνικῶν λειτουργῶν ἐν σχέσει πρὸς τὰ προγράμματα προνοίας διὰ τοὺς μετανάστες ἐνεκα τῶν ἐιδικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐκ διαφόρων χωρῶν μεταναστῶν, ἰδίως δὲ τῶν ἐκ μὴ εὐρωπαϊκῶν χωρῶν.

(δ) Τὰ ἠνωμένα Ἔθνη, ἐιδικότερον ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Προγράμματος Κοινωνικῆς Προνοίας, αἱ διακρατικαὶ ὀργανώσεις καὶ αἱ μὴ κρατικαὶ τοιαῦται, ἰδίως ἐπαγγελματικαί, νὰ ἐντείνουν τὰς ἐνεργείας αὐτῶν χάριν τῆς βασικῆς καὶ τῆς περαιτέρω ἐκπαίδευσέως τοῦ προσωπικοῦ τῶ ὁποῖον συνδέεται μὲ τὰ προγράμματα προνοίας διὰ τοὺς μετανάστες, προσέτι δὲ νὰ γίνῃ ευρύτερα χρῆσις τῶν διὰ τὸν σκοπὸν αὐτῶν ὀργανομένων σεμιναρίων, τῶν διὰ κοινωνικὰς σπουδὰς χορηγομένων ὑποτροφῶν, ὡς καὶ τῶν ἀνταλλαγῶν προσωπικοῦ μεταξὺ τῶν χωρῶν μεταναστεύσεως, ἀφ' ἑνός, καὶ τῶν χωρῶν ὑποδοχῆς ἀφ' ἑτέρου, ὡς καὶ μεταξὺ τῶν χωρῶν ὑποδοχῆς.